

บริบทประเทศเวียดนามในมิติเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมประเพณีและการดำรงอยู่
ในเชิงอัตลักษณ์ที่มีอิทธิพลต่อวิถีการดำรงชีวิตประจำวันของคนเวียดนาม:
กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยฮานอย

The Context Of Vietnam In Terms Of Economic, Social, Cultural, Traditional
Dimensions And Identities Of Life That Affects The Lifestyle Of
Vietnamese People: Case Study In Hanoi University

สมพร แก้วมณี¹ และมนูญ จันทร์สมบุรณ์²

¹สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

²อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

*lapter2179@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบทประเทศเวียดนามในมิติเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมประเพณี เพื่อศึกษา
อัตลักษณ์ประเทศเวียดนามในมิติเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมประเพณี เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงอัตลักษณ์ในมิติเศรษฐกิจ
สังคม วัฒนธรรมประเพณี กับวิถีการดำรงชีวิตประจำวันของคนเวียดนาม เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพโดยใช้แบบสัมภาษณ์
เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาคือประชาชนเวียดนาม จำนวน 20 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่ม
ตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) ได้แก่ ประชาชนเวียดนามที่เป็นเพศชาย จำนวน 10 คน ประชาชนเวียดนาม
ที่เป็นเพศหญิง จำนวน 10 คน ผลการศึกษาพบว่า ประเทศเวียดนามมีอัตลักษณ์ที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับวิถีการดำรงชีวิต
ประจำวันของคนเวียดนาม ได้แก่ รายได้ อาชีพ สินค้า อัตราแลกเปลี่ยน ตลาด ผู้บริโภค การแต่งกาย ศาสนา การติดต่อ
สื่อสารซึ่งกันและกัน การพึ่งพาช่วยเหลือเกื้อกูล ขนบธรรมเนียมประเพณี กฎ ระเบียบ กติกา โครงสร้างอำนาจทางสังคม
วัฒนธรรมความเชื่อ การละเล่น อาหาร ยารักษาโรค ภาษา พิธีกรรม และศิลปะ

คำสำคัญ: บริบท เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิต ประชาชนประเทศเวียดนาม

Abstract

The aim of this research was to study the context of Economic, Social, Cultural and traditional dimensions in Vietnam; to study identity of Vietnamese economy, society, culture and to study tradition and the relation of the identities in economy, society, culture and tradition in lifestyle of Vietnamese people. It was a qualitative research which collected data from interviewing. The sampling of people was 20 Vietnamese people with purposive sampling. It was including 10 Vietnamese males and 10 Vietnamese females. The results found that the differences of the identities of Vietnam depended on the lifestyle of their people including incomes, careers, products, exchange rates, markets, consumers, dressing, religion, communication.

Keywords: context, economy, society, culture, lifestyle, Vietnamese people

บทนำ

ในยุคของสังคมโลกาภิวัตน์ ทำให้ประเทศทั่วโลกมีการเชื่อมโยงเข้าไว้ด้วยกัน ซึ่งมีอิทธิพลที่ส่งผลให้เกิดมีการเปลี่ยนแปลงในทุกมิติทั่วทั้งโลก ไม่ว่าจะเป็นในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมประเพณีและการดำรงชีวิต ซึ่งเวียดนามเป็นประเทศที่ประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์หลายกลุ่ม แต่ละกลุ่มมีความแตกต่างกันทางเชื้อชาติ และวัฒนธรรมประเพณี มีลักษณะเด่นอันแสดงถึงเอกลักษณ์ของตน คือกลุ่มคนที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษทางสายเลือด และบรรพบุรุษทางวัฒนธรรมเดียวกัน กลุ่มชาติพันธุ์เดียวกันมีความรู้สึกผูกพันทางสายเลือด และทางวัฒนธรรมอยู่ด้วยพร้อม ๆ กันไป เป็นความผูกพันที่ช่วยเสริมเอกลักษณ์ของบุคคล และชนชาติพันธุ์ และขณะเดียวกันก็สามารถก่อให้เกิดความรู้สึกที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันไว้ (อมรา พงศาพิชญ์, 2537, หน้า 157) ท่ามกลางความหลากหลายทางกลุ่มชาติพันธุ์ส่งผลให้เกิดพหุวัฒนธรรมเกิดอย่างมากมาย เช่นกัน แต่ละกลุ่มชาติพันธุ์จึงมีวัฒนธรรมที่แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง ความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมเกิดได้หลายทาง กล่าวคือ บุคคลซึ่งเดินทางไปอยู่ต่างประเทศไม่ว่าจะชั่วคราวหรือถาวร เช่น การไปทำงาน การไปเรียนหนังสือ หรือแต่งงานกับชาวต่างชาติ เป็นต้น ซึ่งการที่มนุษย์เกิดและเติบโตมาจากวัฒนธรรมหนึ่งย่อมต้องได้รับการหล่อหลอมจากสังคมและวัฒนธรรมนั้น ผ่านกระบวนการเรียนรู้และซึมซับเข้าสู่ตัว กลายเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติในสังคม ทำให้การที่มนุษย์ต้องไปดำรงชีวิตอยู่ในวัฒนธรรมที่มีความแตกต่างจากเดิม การรับรู้ แนวคิด วิถีปฏิบัติจากสิ่งที่เคยเรียนรู้อยู่ไม่สามารถนำไปใช้ได้กับทุกวัฒนธรรม ดังนั้น มนุษย์ย่อมต้องหาทางเรียนรู้ และพยายามที่จะปรับตนเอง ทำให้ตนเองไม่รู้สึกแตกต่างจากกลุ่มบุคคลอื่น เพื่อให้เข้ากับบรรทัดฐานและวิถีปฏิบัติของสังคมและวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมใหม่นั้น จนกลายเป็นที่ยอมรับและสามารถคบหาสมาคมกับกลุ่มคนอื่น ๆ ได้เปรียบเสมือนการปรับตัวเพื่อเอาชีวิตรอดอยู่ในสังคมตามที่ นิภา นิธยาน (2529, อ้างใน ปัทมาภรณ์ ธรรมทัต, 2542)

เวียดนามนับเป็นประเทศหนึ่งในแถบคาบสมุทรอินโดจีนที่มีชนบทร่วมประเพณี และวัฒนธรรมเก่าแก่ที่สั่งสมมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน และยังคงสืบทอดมาถึงปัจจุบัน โดยที่เวียดนามมีความสัมพันธ์กับจีนมาก่อนการปฏิวัติระบบการปกครอง จึงทำให้ความเชื่อ ศิลปะ วิถีการดำรงชีวิต ตลอดจนประเพณีและวัฒนธรรมต่างๆ ของจีนมีอิทธิพลต่อเวียดนามด้วย นอกจากนี้ประเทศ เวียดนามเป็นประเทศที่มีความหลากหลายในด้าน ชาติพันธุ์ ภาษา และศาสนา ส่วนมากใช้ภาษาเวียดนาม เป็นภาษาราชการ ชาวเวียดนามยังคงมีความเชื่อเรื่องการนับถือวิญญาณบรรพบุรุษ ศิลปวัฒนธรรม สถาปัตยกรรม ศาสนา วิถีชีวิต ตลอดจนวัฒนธรรมในการบริโภคของประเทศเวียดนามก็มีความหลากหลาย เนื่องจากได้รับอิทธิพลจากจักรวรรดิจีนมาเป็นเวลายาวนาน ในขณะที่ภายในประเทศเองก็ยังมีหลากหลายของผู้คน ทั้งชาวเขาที่มีหลายชนเผ่าทางตอนเหนือ รวมถึงการที่เคยตกอยู่ภายใต้อาณานิคมของฝรั่งเศสที่เคยเข้ามาปกครองอยู่ระยะหนึ่ง ทำให้ในเวียดนามมีสถาปัตยกรรมตะวันตก อาทิ ตึกสี่เหลี่ยมสไตล์โคโลเนียลที่มีให้พบเห็นได้ทุกเมือง ในขณะที่ยังคงมีประเพณี และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตคล้ายกับ การแต่งชุดประจำชาติ ผู้หญิงชาวเวียดนามมักสวมกางเกงผ้าแพรสีดำ หรือสีขาว เป็นกางเกงตัวในยาวจรดข้อเท้า เสื้อตัวนอกมีคอปกตั้งติดกระดุมปาย มีความยาวคลุมข้อเท้า และผ่าข้างขึ้นมาจนถึงเอว แขนกระบอก ยาวถึงข้อมือ เก้าอี้เป็นมวย สวมหมวกรูปฝาชีคล้ายงอบทรงสูง มีเชือกสำหรับรัดคาง สวมรองเท้าไม้ที่มีสันสูง ผู้ชายแต่งกายคล้ายผู้หญิงแต่สวมหมวกสีดำทำจากผ้าและไม่มีปีกหมวก วิถีการดำรงชีวิตของชาวเวียดนามในภาพรวม กล่าวได้ว่าส่วนใหญ่ยังคงมีแนวคิดการดำเนินชีวิตแบบอนุรักษ์นิยม ที่เน้น “ทำตามและรักษาไว้ซึ่งแนวปฏิบัติและกรอบคิดเดิมที่ถูกกำหนดไว้” ส่งผลให้คนประเทศเวียดนามไม่ลืมความเป็นอัตลักษณ์ของตนเองและยังคงความเป็นเวียดนามมาถึงปัจจุบัน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, โครงการการสำรวจข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเชิงลึก, 2556, สืบค้นวันที่ 15 ธันวาคม 2559, http://www.asean-thailand.org/1/Vietnam_Info.pdf)

จากความสำคัญของปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นทำให้ผู้ศึกษามีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องบริบทประเทศเวียดนามในมิติเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมประเพณีและการดำรงอยู่ในเชิงอัตลักษณ์ที่มีอิทธิพลต่อวิถีการดำรงชีวิตประจำวันของคนเวียดนาม

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาบริบทประเทศเวียดนามในมิติเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมประเพณี
2. เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ประเทศเวียดนามในมิติเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมประเพณี
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงอัตลักษณ์ในมิติเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมประเพณี กับวิถีการดำรงชีวิตประจำวัน

ของคนเวียดนาม

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับบริบท

Robbins (1990, p. 206 อ้างถึงใน ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์ 2547, หน้า 123) ได้ให้ความหมาย บริบท หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่ภายนอกองค์การ คือ เป็นภาพรวมทั้งหมด ส่วนองค์การถือว่าเป็นส่วนประกอบย่อยที่อยู่ภายใต้สภาพแวดล้อมภายนอกนั้น และองค์การจะอยู่โดดเดี่ยวไม่ได้ ต้องมีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมภายนอกด้วย

พิทยา บวรวัฒนา (2544, หน้า 115) ได้กล่าวว่า บริบท คือ ทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่นอกองค์การ อันได้แก่ ปัจจัยทางเศรษฐกิจ สภาพการเมือง ลักษณะของสังคมโครงสร้างของกฎหมาย นิเวศวิทยาและวัฒนธรรม

จากความหมายของนักวิชาการที่กล่าวไว้ข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า บริบท หมายถึง บริบทภายใน ได้แก่ สภาพแวดล้อมของงานบุคคล วัฒนธรรมองค์การ สภาพแวดล้อมภายใน ครอบครัว สภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา สภาพแวดล้อมในสังคมและชุมชน (ได้แก่ กลุ่มเพื่อน สื่อมวลชน ศาสนาและลัทธิ ความเชื่อ) บริบทภายนอก ได้แก่ สภาพแวดล้อมด้านอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อมด้านการเรียนการสอน สภาพแวดล้อมด้านกลุ่มเพื่อน สภาพแวดล้อมด้านการบริหาร

2. แนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจ

ยศ สันตสมบัติ (2544, หน้า 15) ได้ให้ความหมาย เศรษฐกิจ หมายถึง การใช้เงินเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนแล้วยังรวมถึงการกำหนดกฎเกณฑ์ในการจัดสรรแบ่งปันผลประโยชน์ มีระเบียบและข้อกำหนดเกี่ยวกับ “สิทธิใช้สอย” และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ มีระบบในการควบคุมการผลิตและการแบ่งปันผลผลิต การควบคุมแรงงาน การแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ

ทับทิม วงศ์ประยูร (2545, หน้า 16) ได้ให้ความหมาย เศรษฐกิจ หมายถึง หน่วยกิจกรรมทางเศรษฐกิจหน่วยย่อยมากมายหลายหน่วยรวมตัวกัน ดำเนินการผลิตในสังคมโดยใช้หลักการแบ่งงานกันทำตามความถนัด มีการปฏิบัติภายใต้ระเบียบ กฎเกณฑ์ นโยบายและแนวทางการปฏิบัติที่คล้ายคลึงกันและมีการประสานงานระหว่างหน่วยย่อยโดยตัวเชื่อมที่เรียกว่า สถาบัน ซึ่งได้แก่ สิ่ง que แสดงถึงคุณลักษณะของสังคมเศรษฐกิจทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม เช่น กรรมสิทธิ์ หน่วยธุรกิจ ครัวเรือน เงินตรา การวางแผน แนวคิดของการแข่งขัน การแสวงหากำไร เป็นต้น

จากความหมายของนักวิชาการที่กล่าวไว้ข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า เศรษฐกิจ หมายถึงลักษณะเกี่ยวกับรายได้ ลักษณะเกี่ยวกับอาชีพ ลักษณะเกี่ยวกับสินค้า ลักษณะเกี่ยวกับอัตราแลกเปลี่ยนเงิน ลักษณะเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ ลักษณะเกี่ยวกับธุรกิจ ลักษณะเกี่ยวกับผลกำไร ลักษณะเกี่ยวกับการลงทุน ลักษณะเกี่ยวกับการแรงงาน ลักษณะเกี่ยวกับการตลาด ลักษณะเกี่ยวกับผู้บริโภค

3. แนวคิดเกี่ยวกับสังคม

สมศักดิ์ ศรีสันตสุข (2536, หน้า 23) สังคม คือกลุ่มคนหรือผู้คนที่มาอาศัยอยู่ในบริเวณพื้นที่เดียวกัน มีความสัมพันธ์ซึ่งเกิดจากการติดต่อระหว่างกัน มีความรู้สึกเป็นกลุ่มหรือพวกเดียวกันและยอมรับแบบแผนการดำเนินชีวิตของกลุ่มมาประพฤติปฏิบัติ จนกลายมาเป็นสถาบันทางสังคมที่ตอบสนองสมาชิกในสังคมนั้น

ผ่องพันธุ์ มณีรัตน์ (2521, หน้า 19) สังคม คือกลุ่มของบุคคลที่อยู่รวมกัน มีความสัมพันธ์ติดต่อกันและกัน บุคคลคนเดียวไม่สามารถจะเป็นสังคมได้ สังคมย่อมประกอบด้วยคนจำนวนมากที่มีการกระทำโต้ตอบ (interaction) ซึ่งกันและกัน

พิชัย ผกาทอง (2547 หน้า 10) สังคม หมายถึง กลุ่มคนตั้งแต่สองคนขึ้นไป อาศัยอยู่รวมกันเป็นระยะเวลา ยาวนานอย่างต่อเนื่อง ในบริเวณหรือพื้นที่แห่งใดแห่งหนึ่งมีอาณาเขตที่ชัดเจน และมีการปฏิสัมพันธ์ต่อกันอย่างมีระเบียบและแบบแผน ภายใต้วิถีชีวิตและขนบธรรมเนียมที่สอดคล้องกัน ตลอดจนสามารถเลี้ยงตนเองได้ตามสมควรแก่สภาพ

จากความหมายของนักวิชาการที่กล่าวไว้ข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า สังคม หมายถึง การแต่งกาย ศาสนา ความสัมพันธ์ติดต่อกันและกัน การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ความผูกพันกันอย่างใกล้ชิดและเหนียวแน่น ลักษณะพื้นที่ อาศัย ขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีชีวิตของคนในชุมชน กฎระเบียบกติกา โครงสร้างบริหาร และโครงสร้างอำนาจ

4. แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณี

สุพัตรา สุภาพ (2518, หน้า 119) กล่าวว่า วัฒนธรรม มีความหมายครอบคลุมทุกสิ่งทุกอย่าง ที่แสดงออกถึงวิถีชีวิตของมนุษย์ในสังคมกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือสังคมใดสังคมหนึ่ง มนุษย์ได้คิดสร้างระเบียบกฎเกณฑ์ใช้ในการปฏิบัติการจัดระเบียบตลอดจนระบบความเชื่อ ความนิยมความรู้ และเทคโนโลยีต่างๆในการควบคุมและใช้ประโยชน์จากธรรมชาติ

ส.ศิวลักษณ์ (2530 อ้างถึงใน จุฑาพันธ์ ผดุงชีวิต, 2550, หน้า 5) กล่าวว่า วัฒนธรรมหมายถึง ชีวิตทั้งหมดซึ่งกลุ่มชนหนึ่งได้ประพฤติปฏิบัติกันมาจนเป็นวิวัฒนาการสืบต่อกันไปเป็นชั่วคนและหัวใจของวัฒนธรรมคือภาษาอันเป็นพาหะที่สำคัญทางวัฒนธรรม บางครั้งภาษาได้รับการยอมรับว่าเป็นภาษาศักดิ์สิทธิ์ทั้ง ที่คนในสังคมนั้นอาจมีความรู้เกี่ยวกับภาษานั้นๆ น้อยมาก เช่น ภาษาบาลีซึ่งเป็นภาษาที่ใช้ในการบันทึกพระไตรปิฎก สะท้อนให้เห็นความจริง บางประการ เช่น ระบบความคิด ความเชื่อต่างๆของผู้คนในสังคมนั้นๆ

จากความหมายของนักวิชาการที่กล่าวไว้ข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า วัฒนธรรม คือ วัฒนธรรมเกี่ยวกับความเชื่อ (ได้แก่ เรื่องผีสงสารเทวดา การนับถือบรรพบุรุษ บุญ บาป กรรม) วัฒนธรรมเกี่ยวกับประเพณี (ได้แก่ การเกิด การบวชเรียน การแต่งงาน การตาย ประเพณี) วัฒนธรรมเกี่ยวกับการทำงาน วัฒนธรรมเกี่ยวกับองค์กรและหน่วยงาน วิธีการดำรงชีวิตของมนุษย์ วัฒนธรรมทางวัตถุ (ได้แก่ เสื้อผ้า อาหาร ยารักษาโรค บ้าน รถยนต์) วัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ (ได้แก่ สังคม ศิลปะ ภาษา พิธีกรรม)

5. แนวคิดเกี่ยวกับวิถีชีวิต

ชยัน วรธนะภูติ (อ้างในถึง สุนันทา แสนประเสริฐ, 2538, หน้า 7-8) ให้ความหมาย วิถีชีวิต หมายถึง วิถีชีวิตของคนในสังคมหนึ่งๆที่มีความครอบคลุมชีวิตมนุษย์ในทุกๆด้าน ทั้งด้านการทำมาหาเลี้ยงชีพ ความเชื่อ ระบบการเมืองการปกครอง และสังคม วัฒนธรรมเป็นระบบคุณค่าที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในสังคม เป็นแบบแผนกำหนดพฤติกรรมของคน วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ได้รับการปลูกฝังและถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง เพื่อความต่อเนื่องและอยู่รอดของสังคมนั้น

ประเสริฐ แยมกลิ่นฟูง (2539, หน้า 102) ให้ความหมาย วิถีชีวิต หมายถึง การดำเนินชีวิตที่รวมไปถึงความคิด และลักษณะนิสัยสิ่งเหล่านี้รวมเป็นวิถีชีวิตของคนในแต่ละสังคม โดยมีตัวบ่งชี้วิถีชีวิตได้แก่ ความคิด ค่านิยม ความเชื่อ วรรณกรรม ศาสนาและปรัชญาของสมาชิกในสังคม

จากการทบทวนผลการศึกษาที่กล่าวมาข้างต้นพอสรุปได้ว่า วิถีชีวิต หมายถึง พฤติกรรมการกิน พฤติกรรมการเดินทาง พฤติกรรมการออกกำลังกาย พฤติกรรมการอยู่อาศัย พฤติกรรมการพูดคุย พฤติกรรมการคบเพื่อน พฤติกรรมการการเลือกคู่ พฤติกรรมการเข้าสังคม พฤติกรรมการบริโภคอาหาร พฤติกรรมการเรียนรู้ พฤติกรรมการอ่านหนังสือ

6. แนวคิดเกี่ยวกับบริบทประเทศเวียดนามในมิติเศรษฐกิจ

แพรวภัทร ยอดแก้ว (2556, หน้า 1-3) ได้กล่าวถึง เวียดนามเป็นประเทศที่มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง แต่ผลจากการชะลอตัวของเศรษฐกิจโลก และผลกระทบจากปัญหาวิกฤตหนี้สาธารณะในยุโรป

สหรัฐอเมริกา และจีน ซึ่งถือเป็นตลาดส่งออกที่สำคัญของเวียดนาม ส่งผลให้เศรษฐกิจเวียดนามชะลอตัวลงในช่วงหลายปีที่ผ่านมา

จากการทบทวนผลการศึกษาที่กล่าวมาข้างต้นพอสรุปได้ว่าบริบทประเทศเวียดนามในมิติเศรษฐกิจ คือ รายได้ของคนเวียดนาม อาชีพคนเวียดนาม ลักษณะสินค้าของเวียดนาม อัตราแลกเปลี่ยนเงินของประเทศเวียดนาม การบริการนักท่องเที่ยวของประเทศเวียดนาม ลักษณะเกี่ยวกับธุรกิจของคนเวียดนาม ลักษณะเกี่ยวกับการลงทุนในประเทศเวียดนาม ลักษณะเกี่ยวกับการใช้แรงงานของคนเวียดนาม ลักษณะเกี่ยวกับตลาดของคนเวียดนาม ลักษณะเกี่ยวกับผู้บริโภคของคนเวียดนาม

7. แนวคิดเกี่ยวกับบริบทประเทศเวียดนามในมิติสังคม

สมบัติ ท้ายเรือคำ (2558, หน้า 1-2) ได้กล่าวถึง เวียดนามนับเป็นประเทศหนึ่งในแถบคาบสมุทรอินโดจีนที่มีขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมเก่าแก่ที่สั่งสมมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน และยังคงสืบทอดมาถึงปัจจุบัน และโดยที่เวียดนามมีความสัมพันธ์กับจีนมาก่อนการปฏิวัติระบบการปกครอง จึงทำให้ความเชื่อ ศิลปะ วิธีการดำรงชีวิต ตลอดจนประเพณีและวัฒนธรรมต่าง ๆ ของจีนมีอิทธิพลต่อเวียดนามด้วย รวมทั้งลัทธิขงจื้อที่ให้ความสำคัญต่อการนับถือเช่นไหว้บรรพบุรุษ ลัทธิเต๋า ที่สอนเรื่องความสมดุลของธรรมชาติ รวมไปถึงศาสนาพุทธนิกายมหายานที่สอนเรื่องกรรมดีและกรรมชั่ว ซึ่งแม้ว่ารัฐบาลคอมมิวนิสต์ของเวียดนามจะทำลายความเชื่อและศาสนาส่วนหนึ่งไปในช่วงปฏิวัติระบบการปกครอง แต่ปัจจุบันมีการผ่อนปรนมากขึ้น

จากการทบทวนผลการศึกษาที่กล่าวมาข้างต้นพอสรุปได้ว่า บริบทประเทศเวียดนามในมิติสังคม คือ การแต่งกายของคนเวียดนาม ศาสนาคนเวียดนาม ความสัมพันธ์ติดต่อกันและกัน การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ความผูกพันกัน อย่างไรก็ตามลักษณะที่อาศัย ขนบธรรมเนียมประเพณีของคนเวียดนาม วิถีชีวิตของคนในชุมชน ภาวะเปียบกติกาศาสนา โครงสร้างบริหารและโครงสร้างอำนาจ

8. แนวคิดเกี่ยวกับบริบทประเทศเวียดนามในมิติวัฒนธรรมประเพณี

ธาริณี ปิ่นบ้านกวย (2556, หน้า 1-2) ประเพณีของเวียดนามศิลปวัฒนธรรมประเทศเวียดนาม ด้านศิลปวัฒนธรรมของเวียดนาม มีความแตกต่างกับศิลปวัฒนธรรมของไทยอย่างมาก ที่เป็นอย่างนี้เป็นเพราะเวียดนามถูกปกครองโดยประเทศจีนมาหลายครั้งหลายหน จนอาจเรียกได้ว่า อารยธรรม วัฒนธรรมของเวียดนาม คือ วัฒนธรรมของประเทศจีน นั่นเอง โดยเฉพาะทางด้านศิลปของโบราณสถาน ต่างๆ เช่น พระราชวัง วัด สุสาน เป็นต้น ซึ่งมีความคล้ายคลึงกันจนไม่สามารถแยกออกให้เห็นอย่างเด่นชัด แม้ในช่วงหลังมานี้ เวียดนามอาจได้รับอิทธิพลจากประเทศฝรั่งเศส และญี่ปุ่นอยู่บ้าง แต่ในภาพรวมแล้วจะคล้ายคลึงกับประเทศจีน และมีหลักฐานให้เห็นอยู่ทั่วไปบริเวณ สองข้างทางที่พวกเขาผ่านไป เกือบทุกถนน ถ้าจะกล่าวถึงวัฒนธรรมนั้นสามารถ แยกแยะออกเป็นประเภทต่างๆ ได้หลากหลายในที่นี้จะกล่าวเปรียบเทียบระหว่างวัฒนธรรมเวียดนาม กับ วัฒนธรรมไทยหรืออื่นๆ เท่าที่จะค้นคว้าได้

จากการทบทวนผลการศึกษาที่กล่าวมาข้างต้นพอสรุปได้ว่า บริบทประเทศเวียดนามในมิติวัฒนธรรมประเพณี คือ วัฒนธรรมประเพณีชนควาย ประเพณีเตี๊ต วัฒนธรรมการแต่งกาย วัฒนธรรมการเล่น วัฒนธรรมด้านอาหาร วัฒนธรรมด้านภาษา วัฒนธรรมพื้นบ้านของคนเวียดนาม ประเพณีบูชาเจ้าแม่และเข้าทรงของคนเวียดนาม

วิธีดำเนินการ

การศึกษาเรื่องบริบทประเทศเวียดนามในมิติเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมประเพณีและการดำรงอยู่ในเชิงอัตลักษณ์ที่มีอิทธิพลต่อวิถีการดำรงชีวิตประจำวันของคนเวียดนาม เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพโดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผลการศึกษา

1. รายได้ จะพบว่า รายได้คนเวียดนามแต่ละคน แต่ละอาชีพ แต่ละพื้นที่ จะมีรายได้ที่แตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับงานที่ทำ ส่วนมากชาวเวียดนามจะนิยมค้าขาย เนื่องจากเห็นว่ารายได้ดีกว่าอาชีพอื่นๆ
2. อาชีพ จะพบว่า ประชาชนเวียดนามประมาณ 80 เปอร์เซ็นต์ ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ปลูกข้าว ยางพารา ชา กาแฟ ยาสูบ พริกไทย การประมง และที่สำคัญประเทศเวียดนามยังทำอาชีพค้าขายเป็นจำนวนมาก
3. สินค้า
 - 3.1 สินค้าอุปโภค จะพบว่า สินค้าที่เวียดนามส่วนใหญ่เป็นสินค้าประเภทแฟชั่น เช่น เสื้อผ้า รองเท้า กระเป๋า และเครื่องใช้ส่วนตัว เป็นต้น
 - 3.2 สินค้าบริโภค จะพบว่า ส่วนใหญ่เป็นเวียดนามนิยมรับประทานอาหารประเภทเส้น แป้ง ขนมปัง ซึ่งในแต่ละเมนูของอาหารที่ชาวเวียดนามจะมีผักสดประกอบอยู่ด้วย
4. อัตราแลกเปลี่ยน จะพบว่า อัตราแลกเปลี่ยนของเวียดนามในแต่ละวัน จะมีอัตราแลกเปลี่ยนที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับระบบเศรษฐกิจของประเทศเวียดนามและเศรษฐกิจโลก
5. ตลาด จะพบว่า รูปแบบตลาดเวียดนามคล้ายกับตลาดประเทศไทย มีการนั่งขาย แผงลอยเป็นตลาดตลาดเปิด มีทั้งขนาดเล็กและใหญ่ ราคาของก็จะแตกต่างกันออกไป ขายของทุกประเภท โดยเฉพาะอาหารสด ผักสด เครื่องใช้ส่วนตัว และเครื่องนุ่งห่ม เป็นส่วนใหญ่
6. ผู้บริโภค จะพบว่า การบริโภคของคนเวียดนาม ส่วนใหญ่นิยมทานอาหารที่เป็นเส้น ได้แก่ ผอ่ บุน บะหมี่ ประกอบกับผักสด ส่วนใหญ่จะบริโภคอาหารตามข้างทางโดยมีโต๊ะเล็กและเก้าอี้ตัวเล็ก นั่งรับประทาน
7. การแต่งกาย จะพบว่า ในปัจจุบันการแต่งกายของคนเวียดนามคล้ายตะวันตก เพราะคนเวียดนามส่วนมากรับอิทธิพลจากนอกประเทศมาก ดังนั้นรูปแบบการแต่งตัวจึงไม่แตกต่างกันมากคล้ายกับสากล จะแตกต่างเฉพาะเทศกาลต่างๆของประเทศเวียดนาม ซึ่งจะต้องแต่งตัวด้วยชุดประจำชาติ สำหรับการแต่งตัวของผู้หญิงเวียดนาม จะมีเป็นสัญลักษณ์ที่รู้จักกันเป็นชุดคลุมยาวผ่าข้างสูง คอตั้งสูง อาจมีแขนหรือแขนกุด กางเกงขายาวหรือกระโปรง มักเป็นสีขาวหรือสีเดียวกับชุดคลุม มีชื่อเรียกว่า “อ่าว หย่าย” หรือ “อ่าว ซ่าย” สำหรับผู้ชายเวียดนาม ชุดแต่งกายคล้ายกับผู้หญิงเป็นชุด อ่าวซ่ายแขนยาวกางเกงขายาว บางครั้งสวมเสื้อกั๊กเย็บด้วยผ้า
8. ศาสนา จะพบว่า ประเทศเวียดนามจะไม่มีศาสนาประจำชาติ แต่ประชาชนเวียดนามส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธประมาณ 90 เปอร์เซ็นต์ นับถือศาสนาคริสต์ ประมาณ 7 เปอร์เซ็นต์ และที่เหลือนับถือศาสนาอื่นๆ อีก 3 เปอร์เซ็นต์
9. การติดต่อสื่อสารซึ่งกันและกัน จะพบว่า คนเวียดนามส่วนใหญ่จะใช้เวลาว่างมานั่งคุยกัน แลกเปลี่ยนความรู้ ปัญหาชีวิต ครอบครัว ซึ่งคนเวียดนามจะไม่ยึดติดกับการนิทาว่าร้ายคนอื่นและจะทักทายกันเป็นประจำเมื่อเจอหน้ากัน
10. การพึ่งพาช่วยเหลือเกื้อกูล จะพบว่า ประเทศเวียดนามเป็นประเทศที่ไม่เกิดเรื่องความรุนแรงในประเทศ ชุมชนและครอบครัว เนื่องจากประชาชนเวียดนามค่อนข้างจะไม่นิยมใช้ความรุนแรงจะมีธรรมเนียมที่ว่าใครทำผิดก็ให้กล่าวคำว่าขอโทษอย่างเดียวเพื่อยุติปัญหา การช่วยเหลือพึ่งพากันเป็นเรื่องที่สำคัญต่อคนเวียดนามเมื่อมีปัญหาอะไรจะคอยช่วยเหลือกัน เนื่องจากประเทศเวียดนามเคยตกเป็นเมืองขึ้นต่างประเทศมาเป็นเวลานานและได้ร่วมกันต่อสู้กับผู้นำประเทศ (ประธานโฮจิมินห์) จนได้รับเอกราช ซึ่งทำให้ประชาชนมีความรักความสามัคคีและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน พึ่งพาอาศัยในยามเจ็บไข้ได้ป่วยยามเกิดอุบัติเหตุ ช่วยเหลือกันทำงาน แลกเปลี่ยนสิ่งของ อาหารการกิน และอื่นๆ
11. ขนบธรรมเนียมประเพณี จะพบว่า วิถีชีวิตดั้งเดิมของคนเวียดนาม ส่วนมากอาศัยอยู่ร่วมกัน โดยทุกคนอยู่รวมกันเป็นชุมชนในระดับครอบครัว ซึ่งธรรมเนียมที่ทุกคนปฏิบัติกันมายาวนาน คือทุกคนต้องให้ความเคารพผู้สูงอายุ ครู อาจารย์ และแสดงความเคารพโดยการโค้งคำนับ จับมือซึ่งกันและกัน
12. กฎ ระเบียบ กติกา จะพบว่า ในประเทศเวียดนามส่วนใหญ่ กฎ ระเบียบ กติกา ของประชาชนคือ ผู้หญิงและผู้ชาย มีความเท่าเทียมกัน และยังคงยกย่องผู้หญิงด้วย ประเทศเวียดนามจะมีวันสตรีสากล

13. โครงสร้างอำนาจทางสังคม

13.1 ระดับประเทศ จะพบว่า โครงสร้างอำนาจในระดับประเทศจะมีประธานาธิบดี เป็นผู้ที่มีอำนาจอำนาจสูงสุด และมีนายกรัฐมนตรีเป็นตำแหน่งหัวหน้ารัฐบาล รวมทั้งมีพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม ทำหน้าที่กำหนดนโยบายด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

13.2 ระดับชุมชน จะพบว่า โครงสร้างอำนาจระดับชุมชนในประเทศเวียดนามจะมีหัวหน้าจังหวัดและหัวหน้าอำเภอ มีอำนาจสูงสุด

13.3 ระดับครอบครัว จะพบว่า ในระดับครอบครัว ประเทศเวียดนามจะให้การเคารพผู้ที่มีอายุมากกว่า จะมีอำนาจสูงสุดในครอบครัว

14. วัฒนธรรมความเชื่อ

14.1 ในเชิงศาสนา จะพบว่า ประเทศเวียดนามจะไม่มีศาสนาประจำ ซึ่งประเทศเวียดนามให้ความอิสระในการเลือกศาสนา แต่ชาวเวียดนามส่วนใหญ่นับถือบรรพบุรุษ แต่จะไม่เชื่อเกี่ยวกับวิญญาณ นิยมนับถือศาสนาพุทธนิกายมหายาน

14.2 ในเชิงหลักธรรมชาติ จะพบว่า มีศรัทธา และความเชื่อ ในเรื่อง การบูชาบรรพบุรุษ การไหว้ในวันครบรอบวันตาย ซึ่งเป็นจารีตที่ชาวเวียดนามยึดถือกันมา

14.3 ในเชิงสังคม คนเวียดนามจะมีความเชื่อและศรัทธาท่าน โฮจิมินห์ อดีตผู้นำประเทศซึ่งเป็นผู้ก่อตั้งเอกราชให้ชาวเวียดนาม คนเวียดนามจึงมีความนับถือ ศรัทธาในอดีตผู้นำคนนี้เป็นอย่างมาก

15. การละเล่น จะพบว่า การละเล่นของคนเวียดนามในแต่ละพื้นที่จะมีการละเล่นที่แตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับเทศกาลหรือประเพณีของแต่ละชุมชน หมู่บ้าน ชนเผ่า แต่ที่นิยมเล่นกันบ่อยในปัจจุบัน คือ ซักเย่อ ตะกร้อลอดห่วง เป็นการละเล่นที่เน้นความสามัคคีของชุมชน หมู่บ้าน

16. อาหาร จะพบว่า อาหารชาวเวียดนามมีความคล้ายคลึงกับคนจีนมาก โดยในกลุ่มเวียดนามตอนเหนือนิยมรับประทานอาหารรสชาติอ่อน นิยมดื่มชาและกาแฟรวมถึงสมุนไพร เช่น พุทราจีน ชิง น้ำผลไม้ เป็นต้น

17. ยารักษาโรค จะพบว่า ชาวเวียดนามจะมียาสมุนไพรคล้ายกับยาจีน เป็นจำพวกพืช ต้นไม้ ว่าจะ นำมาตากแห้งนำไปต้มแล้วนำมารับประทานเพื่อรักษาอาการความเจ็บปวด แต่ปัจจุบันยาจำพวกนี้ไม่ได้รับความนิยมเนื่องจากมียาแผนปัจจุบันมากขึ้น ชาวเวียดนามจึงไม่ค่อยได้พึ่งยาสมุนไพร ปัจจุบันจึงนิยมใช้ในชนบทหรือชนเมืองเท่านั้น

18. ภาษา

18.1 ภาษาพูด จะพบว่า ภาษาเวียดนามเป็นภาษาทางการของประเทศเวียดนาม เป็นภาษาซึ่งคนเวียดนามส่วนใหญ่ใช้ในการสื่อสารพูดคุยกันมากถึงร้อยละ 87 ซึ่งน้ำเสียง การออกเสียงจะมีลักษณะคล้ายกับภาษาจีน ลักษณะตัวอักษรมีลักษณะคล้ายภาษาอังกฤษแต่มีวรรณยุกต์ เช่น Xin chào tiếng Việt เป็นต้น และบางครั้งก็มีคำศัพท์แสลงที่ใช้เฉพาะคนเวียดนาม

18.2 ภาษากาย จะพบว่า ภาษากายของคนเวียดนามจะนิยมใช้ใน เวลาพบหน้ากัน จะทักทายกัน โดยการจับมือกัน ซึ่งคล้ายกับวัฒนธรรมตะวันตก

18.3 ภาษาในการสื่อสาร จะพบว่า ประเทศเวียดนามส่วนใหญ่จะสื่อสารภาษาเวียดนามเป็นหลัก รองลงมาภาษาอังกฤษ ฝรั่งเศส จีน ตามลำดับ

19. พิธีกรรม

19.1 การเกิด จะพบว่า พิธีกรรมการเกิดของคนเวียดนาม คือ ช่วงเวลาเด็กแรกเกิดครบ 1 เดือน จะมีพิธีการอวยพร การตั้งชื่อ และเชิญญาติผู้ใหญ่มาเลี้ยงฉลอง

19.2 การตาย จะพบว่า พิธีกรรมเกี่ยวกับการตายของคนเวียดนาม คือ จะจัดงานบูชาคนตายพร้อมไว้อาลัยประมาณ 2-3 วัน การทำพิธีกรรมการครบรอบวันตายและบูชาบรรพบุรุษ

20. ศิลปะ

20.1 สถาปัตยกรรม จะพบว่า สถาปัตยกรรมของเวียดนามได้รับอิทธิพลจากจีน ดังนั้นอาคารส่วนใหญ่สร้างให้เป็นรูปสี่เหลี่ยม หลังคามุงด้วยกระเบื้องประดับประดาแบบจีน ภาพในการประดับส่วนใหญ่จะเป็นไม้แกะสลัก มีลวดลายแบบจีน ซึ่งถือเป็นลักษณะที่สำคัญอย่างหนึ่งของสถาปัตยกรรมเวียดนาม

20.2 ดนตรี จะพบว่า เครื่องดนตรีของคนเวียดนามนั้นโดยส่วนใหญ่แล้วจะประกอบด้วยเครื่องดนตรี 5 ชิ้น คือ Nhi , Trannh , Nguyet , Ty และ Tam เรียกว่าการรวมตัวของเครื่องดนตรี 5 ชิ้น ที่สมบูรณ์แบบ เครื่องดนตรีเหล่านี้ อาจจะเป็นองค์ประกอบที่ธรรมดาแต่กลับสามารถถ่ายทอดอารมณ์ได้อย่างจับใจ

20.3 นาฏศิลป์ จะพบว่า นาฏศิลป์ของคนเวียดนามมีลักษณะลีลาท่าทางการรำ อันเป็นศิลปะที่อ่อนช้อย ได้แก่ ระเบ๋า เด เวียน เด ซึ่งเทียบได้กับศิลปะพื้นเมืองของไทย ซึ่งเป็นการรำรำที่แสดงถึงชีวิตมีความสุข และความรักของคนชนบท ระเบ๋าซ่านห์ เทียบ โก เดียว เป็นการเต้นให้ระลึกถึงสมัยที่รุ่งเรืองของดนตรีบริสุทธิ์ของเวียดนาม นอกจากนี้นาฏศิลป์ บางอย่างของคนเวียดนามก็ได้รับอิทธิพลมาจากจีน

20.4 จิตรกรรม จะพบว่า เวียดนามได้แบบมาจากจีนหลายอย่างและในสมัยที่ตกเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศส ภาพเขียนต่างๆของเวียดนามได้นำมาดัดแปลง และเจือปนด้วยศิลปกรรมฝรั่งเศสด้วย จิตรกรรมจึงมีทั้งสองแบบ คือ ทั้งแบบยุโรป และแบบของทางตะวันออก ซึ่งมีสองชั้นด้วยกัน ประกอบไปด้วย จิตรกรรมชั้นสูงและจิตรกรรมชั้นต่ำ

20.5 ประติมากรรม จะพบว่า งานประติมากรรมส่วนใหญ่ ที่เห็นตามโบราณสถานที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา จะมีรูปภาพและลวดลายเป็นสัตว์ต่างๆ เช่น มังกร ม้า เต่า และนกอันเป็นสัญลักษณ์แห่งความยั่งยืน ความมั่นคง ความสุข สำราญของชีวิต งานประติมากรรมด้านรูปกษัตริย์ แจกัน เสาแกะสลัก เครื่องปั้นดินเผาถูกตกแต่งเป็นลวดลายพวงมาลัย เป็นต้น

สรุปผลการศึกษา

จากผลการศึกษาสรุปได้ว่ามิติเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมประเพณี ส่งผลต่อวิถีการดำรงชีวิตประจำวันของคนเวียดนาม ดังนี้

1. มิติเศรษฐกิจ จากสภาพเศรษฐกิจเวียดนามที่อยู่ในช่วงกำลังพัฒนาประเทศ ภายหลังจากสิ้นสุดสงครามมาไม่นาน ทำให้วิถีชีวิตประชาชนเวียดนาม มีความขยัน ประหยัด อุดม ใช้ชีวิตแบบเรียบง่าย ไม่ฟุ้งเฟ้อ

2. มิติสังคม จากสภาพสังคมเวียดนามที่มีลักษณะเป็นแบบระบบสังคมนิยมโดยมีพรรคคอมมิวนิสต์เป็นองค์กรทางการเมืองสูงสุด ส่งผลให้วิถีชีวิตประจำวันของประชาชนคนเวียดนามอยู่ในกรอบ กติกา กฎเกณฑ์และโครงสร้างที่รัฐบาลกำหนดขึ้น ไม่มีความอิสระในการออกเสียงทางการเมืองรวมถึงการนับถือศาสนา

3. มิติวัฒนธรรมประเพณี จากวัฒนธรรมประเพณีของเวียดนามที่มีลักษณะที่คล้ายคลึงกับวัฒนธรรมของจีนและฝรั่งเศส ส่งผลให้วิถีชีวิตประจำวันของคนเวียดนามดูแบบทันสมัย ไม่ตกยุค มีการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมจีนและฝรั่งเศสเข้าด้วยกัน ได้แก่ ลักษณะการแต่งกาย การใช้ชีวิตคู่แบบตะวันตก การมีประเพณีไหว้บรรพบุรุษแบบจีนที่เรียกว่า เต็ต (Tet)

เอกสารอ้างอิง

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.2556.โครงการการสำรวจข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเชิงลึก.

สืบค้นวันที่ 15 ธันวาคม 2559 จากhttp://www.asean-thailand.org/1Vietnam_Info.pdf

ธัน อนุมานราชธน และภุททงค์ กุณฑลบุตร. (2543). ความสัมพันธ์ระหว่างความไร้อำนาจทางการเมืองกับ ความหมายของการเลือกตั้ง: กรณีศึกษาเขตเทศบาลนครเชียงใหม่. เชียงใหม่: ภาควิชารัฐศาสตร์/ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

พิทยา บวรวัฒนา.2532.การบริหารเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม.กรุงเทพมหานคร.

แพรวภัทร ยอดแก้ว.2556.จำนวนประชากรของคนเวียดนาม.สืบค้นวันที่ 15 ธันวาคม 2559 จากhttp://www.asean-thailand.org/1/Vietnam_Info.pdf.

ยศ สันตสมบัติ, (บก.). (2551). “บทนำ”. ใน อำนาจ พื้นที่ และอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์: การเมือง วัฒนธรรมของประเทศไทย ใน สังกมไทย, หน้า 1-38. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข, & สุวรรณ บัวทวน. (2527). การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนสองแห่งในจังหวัดขอนแก่น: หมู่บ้านอัมพวันและหมู่บ้านคำแก่นคูณ. ขอนแก่น:ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สุราวุฒิ เกษมณีโชตินันท์.2556.ปัจจัยสภาพแวดล้อมและวิถีชีวิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยฮานอยกรณีศึกษานักศึกษามหาวิทยาลัยฮานอย.สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิต.มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

เอกสารสำเนา. (2556). มหาวิทยาลัยฮานอย